

יולי 2001

דף מידע מספר 151 בנושאים כלכליים וחברתיים:

נטל המיסים בישראל בהשוואה בינלאומיתⁱ

נטל המיסוי הישיר על יחידים בישראל עומד על 16.0% מהתמ"ג בשנת 2001 (לעומת 15.2% בשנת 1998) והוא מאופיין בסף מס גבוה, עליה תלולה במס השולי ורמת מס עליונה שמתחילה ברמת הכנסה נמוכה יחסית. נטל המיסוי הישיר הממוצע (כולל מס הכנסה, דמי ביטוח לאומי, מס מעסיקים ומיסי רכוש) עומד על 25.8% מהתמ"ג והוא גבוה בהשוואה לארה"ב, בריטניה, יוון, יפן, ספרד ופורטוגל.

ראוי לציין כי תשלומי הביטוח הלאומי נמוכים מאלו שבמדינות אחרות, כ-6.0% מהתמ"ג לעומת 12.0% בהולנד ו-15.0% בצרפת ובגרמניה. יחד עם זאת, הפרשות המעביד משכר העובד לביטוח לאומי אף הן נמוכות (8.8% כולל בריאות) בהשוואה להולנד ולגרמניה ו-19.96% ו-20.65% בהתאמה. באוסטריה ובאיטליה מגיעות הפרשות אלו ל-24.2% ו-30.0% בהתאמה. בארה"ב מסתכמות הפרשות המעביד לביטוח לאומי בכ-7.65%. לפיכך, ההסבר לנטל הנמוך של הפרשות ביטוח הלאומי בישראל בהשוואה למדינות אחרות ביחס לתמ"ג, מצוי בגובה ההפרשה הנמוך יחסית של המעבידים.

סף המס בישראל הינו גבוה בהשוואה בינלאומית וכתוצאה מכך נישומים רבים יוצאים ממעגל משלמי המס. הדבר גורם להכבדת נטל המס של אותם נישומים הנמצאים מעל סף המס. כך, למשל תקרת מס ההכנסה כאחוז מהתמ"ג לעובד מגיע בישראל לרמה של 104.8% ובארה"ב ל-390.0%.

בסיס המס בישראל הינו צר (גם בשל ריבוי הפטורים), אך מס ההכנסה השולי המירבי אינו גבוה במיוחד בהשוואה בינלאומית. ברוב מדינות המפותחות נעשו לאחרונה רפורמות במס, תוך ריווח מדרגות המס והפחתת שיעור המס המירבי (לדוגמא: הולנד מ-60.0% ל-52.0%).

באשר לרווחי הון, קיים שוני בין מדינות שונות בסוגי המיסוי. תושבי בלגיה, גרמניה והולנד פטורים ממס על וחי הון, בעוד שבארה"ב, בבריטניה ובין

צוות ההיגוי

ד"ר יוסי ביילין, יו"ר
ח"כ מיכאל איתן
ח"כ יוסי כץ
ד"ר וינפריד וייט

חברי צוות ההיגוי בעבר

יו"ר ראשון,
הנשיא חיים הרצוג ז"ל
יו"ר שני, מר חיים י. צדוק
השגריר ד"ר יהודה לנקרי

בחסות:

קרן פרידריך אברט

Steering Committee

Dr. Yossi Beilin, Chair
Mr. Michael Eitan, MK
Mr. Yossi Katz, MK
Dr. Winfried Veit

Former members of the steering committee

Former Chair,
The Late President
Chaim Herzog
Former Chair,
Mr. Haim J. Zadok
Dr. Yehuda Lankry,
Ambassador

Sponsor:

Friedrich Ebert Stiftung

חלים שיעורי מס על רווחי הון דומים למס הכנסה. בישראל קיים מס על רווחי הון ריאלי של 30.0% (50.0% שיעור מס הכנסה רגיל לאחר הוספת הרווח להכנסה החייבת).

מערכת המיסוי על יחידים בישראל בהשוואה למדינות המערב מאופיינת אם כן, בסף מס גבוה ביותר, בד בבד עם הגעה לשיעורי המס העליונים בהכנסה נמוכה יחסית, כאשר שיעור המס העליון אינו גבוה בהשוואה בינלאומית. מאפיינים אלו גורמים לכך שנטל המיסים מרוכז בעיקר בשכבות הביניים.

בנוסף, קיימים הבדלים גם באשר לכיסוי הביטוחים של המוסד לביטוח לאומי. ברוב המדינות הוא כולל ביטוח פנסיוני, אבטלה, הבטחת הכנסה, בריאות, נכות ועוד. ברוב מדינות מערב אירופה כמו איטליה, גרמניה, ספרד, צרפת וסקנדינביה קיים ביטוח פנסיוני חובה המבטיח רמת הכנסה לאחר הפרישה הקרובה לזו הקיימת בעת העבודה. לעומת זאת, בישראל, אירלנד וניו-זילנד מובטח רק קיום מינימלי.

בתחום המיסוי העקיף, כגון מע"מ ומיסי קניה, הנטל בישראל עומד על רמה של כ-16.1% מהתמ"ג שהיא רמה גבוהה יחסית מהמקובל במדינות המערב (10%-15%) בשל בסיס הגבייה הרחב של מע"מ ומיסוי למוצרי תצרוכת.

סיכום ומסקנות

כלכלת ישראל מושפעת מתהליך הגלובליזציה כמו רוב המדינות המפותחות בעולם. תהליך זה מחייב התאמות במדיניות הכלכלית ושינויים מבניים. בין השינויים העיקריים שהתרחשו בשנים האחרונות ראוי לציין את תהליך ההפרטה, צמצום מעורבות הממשלה במשק והחשיפה בעיקר למדינות שלישיות. לעומת זאת, לא חלו שינויים של ממש בתחום המיסוי הישיר והעקיף והביטחון הסוציאלי (במיוחד פנסיה). מיותר לציין, כי נטל המס הינו מרכיב מרכזי בקביעת כושר התחרות של המשק. העיוותים הקיימים במערכת המיסוי לא מטופלים בצורה רצינית זו תקופה ממשוכת.

הנטל מתמקד כיום בחלק קטן יחסית של האוכלוסייה כאשר הצרכים (לדוגמא: בתחום התשתיות ובתחום הביטחון) גדלים. בתחום הביטחון הסוציאלי (שיש לראות אותו כחלק מנטל המס) ובתחום תשלומי העברה, המערכת יקרה ולא יעילה בצמצום הפערים החברתיים באופן אמיתי. בנוסף, המיסוי העקיף הגבוה אף הוא, מקשה על התייעלות המשק ובהשוואת כושר התחרות לרמה בינלאומית. מיסי התצרוכת הם היום במידה רבה רגרסיביים.

בשנת 2000 הסתכמו הכנסות המדינה ממיסים ב-146.4 מיליארד שקל שמהווים גידול ריאלי של 13.4% לעומת שנת 1999. אין ספק כי הייתה זו הזדמנות לצמצם, לפחות באופן חלקי, את נטל המס הישיר על שכבות הביניים. עלתה הצעה למהלך מסוג זה שיכול היה לאפשר התאמה של מערכת המיסוי לתנאי המדינות שעמם מנהלת ישראל קשרי סחר ולמנוע האטה עמוקה נוספת במשק. הממשלה החליטה לפעול אחרת ונראה, איפוא, שהזדמנות שכזו לא תחזור בקרוב.

¹ כל הנתונים במסמך זה נלקחו מדו"ח מס' 50 של מנהל הכנסות המדינה - משרד האוצר.